

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztőség:

Az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában, hová a lap szellemi részét illető közlemények intézendők.

Bérmentesen leveleket csak ismert kézzel fogadunk el.
Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:

Az „Aradi Nyomdatársaság”, az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában van, hová hirdetések, előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok bérmentesen küldendők.

Előfizetési árak:

Helyben	Vidéken
<i>hátréteg</i>	<i>postai számlátalással</i>
Egész évre . . . 12 ft	Egész évre . . . 14 ft
Fél évre . . . 6 „	Fél évre . . . 7 „
Negyed évre . . . 3 „	Negyed évre . . . 3.50
Egy óra . . . 1 „	Egy óra . . . 1.20
Egyes szám ára helyben 5 kr., vidéken 6 kr.	

Hirdetések díja:

Nyolc hasábos betűsor egyszeri hirdetésnél 6 kr
Minden következőnél 4 „
Bélyegdíj külön 30 „
Nyitótör sora 15 „

A hit boldogít

Arad, augusztus 7.

Abban a mai időjárásához hasonló szárazságra politikai csalitban, — melyben jámbor képü, de ravasz orosz pásztorok fujják a szépen szóló sip-szót, — most nem régen egy hosszú idő óta nem látott, de jól ismert alak látszott ki a ritkásból, és ő is egész tüdeje erejével fogott a pásztor-siphoz, hogy azon a legmeghatóbb szelidségű dallamokat bocsássa a világg szívéhez.

Nem éppen tegnap történt, de nyom nélkül elveszni hagyani nem lehet e helyen a mindenható oroszok csárjának azt a levelét, melylyel hadügyminiszterének ötven éves jubileuma alkalmából megörvendeztetni akarta a világot azzal, hogy ő egész lényével óhajja a békét és a harci dicsőség nagy heve nem járja át vért.

Egy nagy forradalmi zsarnokról, ki százakat küldött a nyaktól alá, a krónika azt hagyta hátra, hogy előbbi életében egy csirkének hulló vére is megdermesztette. A csár, megfordítva, rokon szimpptomák közé jut most, midőn a csár, — ki milliónyi zsidót tesz egy tollvonásával hajlektalanná, igazi bolygó zsidóvá, — most a legszimplimentálisabb hangon és hangulatban áradoz a békeről, hogy aranyos trónját szinte olajágakból összefonatnak hiszi az ember . . .

Itt felesleges volna emlékeztetnie hozni, hogy a csár mennyire kezei közt fekszik a nagy panszláv párt, mely az egyszerű orosz muzsikától fel egészen a csár környezetéig számítja tagjait; arról sem időszerű beszélni, hogy milyen kiáltó ellentét volt abban, hogy míg Szent-Pétervárról nemzetközi börtönkongresszus volt addig újabb és újabb részleteket közöltek az európai lapok Szibéria borzalmairól. A példák itt csakugyan gyűlöletesek és egyáltalán nem vezetnek arra, hogy valószínűség vigyék azokat, amik Oroszországban a humanizmus nevében bocsátatnak világgá.

Nem tanácsos ez ellentéteket éppen a csár bekebelezéseitől szemben alkalmazni, mert könnyen oda jutunk, hogy hihetetlenül rázzuk majd fejünket.

A tényeket azonban nem lehet eltagadni.

Tény pedig az, hogy a csár bekés hajlamait tüntetően manifestálta.

Mi indíthatta hát erre? Miért érezte szükségét e nyilatkozatnak, mely magából az alkalomból kifolyólag nem volt kötelező?

Európai jelentőségű nyilatkozatra egyáltalán nem volt szükség egy olyan hadügyminiszter jubileuma alkalmával, kinek a legközépszerűbb hírénel, nevénel nincsen egyebe, s ami fontosságot tulajdoníthatni személyiségének, azt is csak állásától nyerte.

Miért ragadta meg hát a csár ezt az alkalmat arra, hogy Európát, ki tudja hányadikszor, biztosítsa békés hajlamairól?

Nekünk úgy tetszik, hogy ez a nyilatkozat, — mivel apropos-ja alig van, — nem önkényes természetű. Mintha valami presszió szült volna. Presszió, melynek a csár és egész diplomáciai gárdája hasztalan vetettek és vetnek tört, mert nem tudnak ellentállani neki. A hármass szövetség pressziója szülhette ezt, melynek millióra menő szuronyerdeje előtt a csár rengeteg szolgálatgáza is gyökérnek érzi lábát. S ha mind ehhez hozzávesszük még azt az erkölcsi erőt is, melyet a hármass szövetségnek a szövetséges népek rokonszenve ad, akkor hamar tisztán áll a feltevés, hogy a csár látja, mint vész el Oroszországról a legnagyobb hatalom nimbusza és mint kerül ez a magyar-osztrák-német-olasz tábor légjói fölé.

De hát legyen e megjegyzésünk csupán feltevés. Az európai béke és a kulturális haladás érdekében legyen az. Ennek a valószínűségre nem érint minket; ha a csár bekenyilatkozatát őszintének és önkénytelenül támadottnak hiszik.

Legyen. Higgyék. Hiszen a hit — boldogít (—)

A reformmunkálatok előkészítése a belügyminiszteriumban. Amit a belügyminiszteri tároza vezetésével megbízott Szapáry Gyula gróf miniszterelnök hivatala elfoglalásakor és más alkalommal kiállításra helyezett, hogy a közigazgatás anyai oldalról óhajtott reformjának kérdése kiváló gondoskodásának tárgyát fogja még ez év folyamán képezni, az értesülésünk szerint, ma már a tényleges megvalósuláshoz minden nappal jobban közeledik. A reform-tervezet irányának, alapelveinek megállapításához szükséges előmunkálatok serény folyamatban vannak; ezzel párhuzamosan a reformmunkálatokhoz szükséges adatoknak és anyagoknak gyűjtése is eszközöltetik és a reformkérdéssel kapcsolatos kérdések megoldása

iránt az érdekelt tárminiszteriumokkal folytatott tárgyalás rendén intézkedések tetettek. Némely, a különböző közigazgatási ágatok közösen érdeklő kérdések egyöntetű megoldása érdekében az azok által érintett miniszteriumok kiküldöttéből összehívott értekezletek tartatnak. Szóval a törvényhozás szünetjét a miniszterelnök oly erénytelen munkásságra használja és használtatja fel, amelynek üdvös eredményei nyilvánulását már az őszi ülészek folyamán remélhetjük.

A kiállításról.

A kiállítás látogatottsága még mindig nagy, különösen az esti órákban. Pohl vendéglőjében este volt legalább is 1200 ember. Csaknem valamennyi idegenjegyves is megjelent, mert a park már tűrhető állapotban van s az öntözést az eső dacára folytatják.

Szerda déltől meglátogatta a kiállítást csütörtök délig 840 egyén nappali, 238 esteli jeggyel, összesen . . . 1087, az eddigi látogatók száma volt 9926. Összesen: 11013.

A kiállítási bizottság kísérletet tett: nem lehetne-e a katonazenét szeptemberben 10 napra helyettesíteni az ujaradi gyermekzenekarral. A közönség legnagyobb része oda nyilatkozott szerdán este, mikor a fiúk játszottak, hogy zenéjük nem válik be. Emléfgyva a fiukat nem szerzőltetik.

A hadgyakorlatokig a katonai zenekar fog játszani s a kiállítási bizottság zene-programot fog kiadni.

Most, hogy a kiállítás készen van, alkalmat vehetünk magunknak arra, hogy dicsőreleg felemlítsük azokat, akik a berendezést eszközölték. A főpüspöklet Vargha József, E. Illés László, Velszer Alajos, a géposarnokot Magyary Ferenc rendezte be, a borpavillont Domány József, az erdőszetit Schwob Sándor és Fóthy Nándor, a méhészetit Csik János.

A gazdasági pavillont a gazdasági egyület maguk rendezték és pedig az aradi gazdasági egyület csoportos kiállítását Vásárhelyi László, Marschall Lajos, Becsey Hugó. A békésmegeyi gazdasági együletét: Bartóky László és Zsilinszky István. A csanádmegeyi gazdasági együletét: Kristóffy József és Boros Samu.

A parkirozást Scherhag Jakab eszközölte.

A kiállítási területen működő fonográf megtekintését melegen ajánljuk az e hó 10-én a csanádi vonatokkal a kiállítás megsejmelésére ide utazó közönségnek.

A kiállítási elárusító leányokat közelebb felírsítik. A bizottság Budapestről hozat 12 leányt, olyanokat, kik a budapesti kiállításon már működtek mint ilyenek.

Időjárás.

Az utóbbi napok tartós szárazsága s az azzal együtt járt türethetlenség még a kiállításánál is élénkebb tette közönségünk érdeklődését az időjárás iránt. Rend szerint az együgyű eszmességesség jellel veszik, ha valaki mindjárt az időjárásról kezd a társalgást, de ez a feltevés csak akkor volna helyén, ha az illető egyébről se tudna diskurálni. Semmi sem befolyásolja ugyanis annyira a köznap életnek úgy szólván minden momentumát, mint az időjárás, és inkább közvetlenség, semmint együgyűség vall, ha az ember azon kezd beszélni, a mi első sorban érdeklő őt, befolyásolja apró tervezetéseit.

Hát még aztán, ha az időjárás miként alakulásától egész vidékek mezőgazdasági, egészségügyi stb. viszonyai jönnek közvetlen függésbe, akkor valóban sokkal aktualisabb azzal szölgölnünk meg egymást: „Mit gondolsz, mikor lesz eső?”, mint azzal, hogy: „Olvastam-e Baltik püspök beigtatási impropélyét?” — jöllehet a magyar embert ez is eléggé érdekl.

Ilyen természetű időjárás volt az, melynek iszonyait a legutóbbi 10 nap óta átéljük, s melynek a tegnapi esővel remélhetőleg a végére értünk. A kánikula az ő rossz híré bizonyára inkább a tartós szárazságnak, mint az aránylag nagyobb hőségnek köszönheti. És valószínűleg a mi vidékünknek augusztus hó az ő éves testvérével, szeptemberrel, az esős napok számára nézve legszegényebb hónapja az évnek. Csakhogy míg szeptemberben a csekélyebb hőség türethetőbb teszi a hőséget s a letarolt, vagy már éréshez közeli terményekkel borított föld pedig kevésbé szomjuhozza az esőt: adog augusztusban mindkét körülmény követelőbbén sürgeti azt.

Különösen a kukorica-kultúra, az, mely az augusztusi esőre nagyon rá van szorulva. Bár Amerikából származott hozzánk, ott is körülbelül egyenlő szélességi fokok s így egyenlő viszonyok között él, s hozzátrődött ahhoz, hogy a

meddő augusztusban fejleszse szemeit. Mint afféle szárazra került vízi növény, amelynek kevés esőből, sőt harmatból is meg kell élnie, úgy fejlesztette leveleit, hogy túléltalulag öleli a szárat, s ami a széles sásra csak rácsik, mind a szivhez vezetetik.

Hogy mennyire későtt meg környékünk kukoricatermésére a tegnapi eső, azt majd megtudjuk októberben, mert a törés előtt nem igen lehet eligazodni a dolog felett; itt csak pár szóval kívánunk reflektálni az utóbbi 10 napi időjárásra.

Az időjárást gyakorlatról és éles eszű meteorológok ma már, a világ minden részéből érkezett egykeltű sürgönyvertésülések egybevetésével, nagyjában és egészében, egy nagyobb terjedelmű vidékre, meglehetősen pontossággal, akár egy héttel előre is megjövendölhetik. Hazánkban csak az időjós volt meg a többi hiával, s az ország békájának minden ügyessége abból állott, hogy se hideg-, se meleg-, vagy mindkettőt kiolvashassanak abból, amit jövendő. De ha még oly pontos és megbízható prognosztikont is állít egy ilyen központi országos meteorológus, azt, hogy Aradon legközelebb mely napon lesz szép idő, vagy eső, vihar, hó, vagy dér, meg nem mondhatja, kivéve, ha a város környékbeli helyeinek egykeltű időjárás viszonyait nem ismeri és nekünk külön jövendőt mondani érdemesnek tartja.

A légsúlymérő, vagy — a hogy nálunk nevezik — a báró, szintén nem valami megbízható portékája; még csak két nap előtt is keserves magasan állott, s a horizontális szimpptomák már közeli esőre mutattak.

Mert adott helyre nézve — mindhiába — legbiztosabb a paraszt ember kalendáriuma: a látkör a reá boruló égbólttal. Az igaz, hogy ez a könyv minden helyen más betükkel van megírva és betart egyegy emberéletet, még valaki olvasni tanul belőle; de legalább két-három napra meglehetősen biztonsággal megmondhatja, mit várhat onnan felülről?

Nálunk kelet és dél között játszott egy régi ismerősünk, a 63-iki szirokkó; bizonyos volt, hogy éjszakra át nem csaphat, s véggépp délre kell fordulnia, csak az volt a kérdés, mikor? s ha ez megtörtént, lesz-e éppen nálunk lecsapódás. Mint a Sahara felett, úgy húzódtak el felettünk a páratelt, de a nagy hőség folytán száraznak érződő legrétegek, melyek a talaj forrósága folytán felhőkbe nem alakulhattak; azonban kik a Maroson szorgalmasan fűródnek, észrevehették olykor a zavarosabb és hidegebb vízen, hogy ott fent valahol esett, vagyis, hogy a felettünk átszállott párakát az éjszak-

AZ „ARADI KÖZLÖNY” TÁRSZAJA.

Augusztus 7.

Hegyen-völgyön át.

(Utjéleltek.)

— Az „Aradi Közlöny” eredeti tárcaja. —

II.

Torda, Toroczko, Nagy-Enyed, Maros-Ujvár.

Torda, mint megyei székhely, meglehetősen nagy város, azaz inkább nagy falu, mert rendezetlen utcáival, falusias népével inkább ennek lehet nevezni. Van város- és megyeháza, törvényeszéke, járás- és szolgabíróháza, posta- és táviróállomása, felsőbb leányiskolája, sőt egy- és kétosztályos iskolák, sőt a városi templomai, melyekhez hasonlókat azután is sok helyen látunk. Ezek még a régi török-tatár világ emlékei. De hát, mi nem azért jöttünk ide, hogy várost és városi publikumot lássunk, hanem hogy gyönyörködjünk az itteni természeti ritkaságokban, hogy megnézzük a sósfürdőket, a sóaknát, különösen pedig a messze földön híres tordai hasadékot.

A sósfürdők eszövízzel telj medencék a város mellett a hegyoldalon, oly sűrű sós vízzel, amely az embert minden uszást nélkül a felszinen tartja. Potom 20 krajazórokért mind a hárman megfürdünk, aztán elmegyünk a sóakna intezői hivatalához, hogy az akna megtekintése végett jelentkezzünk. Beírjuk a nevünket a vendékönyvbé, illően megadóztatnak bennünket az Emke kasszájának javára, azután felöltöztetnek egy eredeti, de nem éppen galléros kosztümbe. Zsíros porleányok a hátunkon, tordai kerek szalmakalap a fejünkön, illatozó fagygyertya a kezünkben; ilyen parádében indulunk az alvilági manók és bányaüdvözlők látogatására. Hosszu alaguton megyünk a sóakna kristályboltzatai alá, melynek bejáratánál fogvacsogató hűvös

levegő fogad bennünket. A bányában különben csak télen át dolgoznak, mint-hogy az csak a helyi szükségletre terhel s nyáron nincs a sónak keletje. Mindezt vezetőnkől tudjuk meg, ki bőcs képpel és fontoskodó hangon előadást tart a sóbányászattal és sókereskedés tudományából. Jobbra tartunk a betérünk a József-bányába, egy magas, keményforma íregbe. Vezetőnk hatalmas „hajl” kiáltására tizen hatszorosán felelnek vissza a sima, sötét érezteti falak; a hangok mindinkább összefolytak, míg végre hosszú, tompa mennydörgésben elhall a zaj, hogy ismét beálljon a holt, siri némaság. Önkénytelen borzadály vesz rajtunk erőt, eszünkbe jutnak a rémségek a bányák gonosz szellemeiről, a manókról, a bánya-remekről — mintha az ő hatalmas hangjüket hallanók. Megtekintünk még egy roppant mélységű aknát, honnan a ledobott kö zaja csak vagy husz másodperc múlva hallatszik föl; azután eltávolszunk; aznap programunk be van fejezve.

Az egész másnapot a tordai hasadéknak szenteljük. Egy roppant, háromszáz méter magas és vagy három kilométer hosszú sziklafal, közepén husz méternyire kettéválva, melyen keresztül egész szelvényben a zugó petersdi patak folyik: ez a tordai hasadék. A sziklaparkányon, szédítő magasság kecskéleg felénk, könnyedén ugrálva egyik körül a másikra s veszedelmesen görgetve a követ az alatt elhaladó békés turistákra. Ezt különben a tuloldalon lakó petersdi oláhok is megteszik időtöltésből, ahogy egy éppen előttünk áthaladt kiránduló kompanyával meg is tették. Minket azonban szerencsére nem részeltettek ebben a vendéglátó kedveskedésben s így háborítatlanul foghatunk hozzá a hasadék megméréséhez. Ez a legalkalmasabb kifejezés az ott elkövetett művelésre, mert a keskeny sziklat a patakunk hol egyik, hol másik oldalán vezet s valahányszor az egyik oldalon megszakad, körül-köre kell a patak medrén

keresztül a másik oldalig átugrálunk. E közben természetesen ellent nem állhatván a hűs habok hivatgatásának, egy pár akaratlan fürdést rendezünk a velünk jött vezető gyerekek nagy öpülésére. No de mégis ép bölrel, átvezetünk a hasadék vérgéig, hol két nagy barlang vár a megtekintésre: a Csetátye meg a Pestyera. Mindkettőnek a szája be van falazva, csak kapu és egyes léresek vannak a falon hagyva, ami azt mutatja, hogy e két barlang valamikor vándul szolgált. A Csetátye belsejét is megnézzük s falán nagy örömlinkek két ismerős otthoni nevét találunk. Estőre elérjük Peterdet, hol Czupor János vendégszertő udvarházánál talunkunk éjjeli szállásra. Leheverünk lehevényszett ágyainkra s csakhamar mély álomba merülünk. Éjfélt felé nagy ajtóelömbötesre és kiabálásra ébredünk:

— Alszik, Czupor ur?
Nagysokára kinyitják az ajtót s azon két talpig fegyveres alak, — kérem, ne ijedjenek meg! — két csendőr lép be. Azt hiszik, hogy a mi kívánatos szemléységünknek kívánunk tisztelni, de nem, csak két éjt őr akarunk elcsipni, kik örhelyükön elaludtak s miatt értekeznek a gazdával, mint hivatalos emberrel. Bocsánatot kérnek, hogy zavartak bennünket s aztán öszinte jókívánataink mellett távoznak. Reggel bucsut veszünk s a kies völgyzugban fekvő Borév falu érintése után elérünk a sokat szenvedett, derék magyar népi Toroczko-ra.

Toroczko két roppant köszika között fekszik, melyeknek csak egyike is mindenesetül maga alá temetné a kis várost, ha ledölné. Különösen messze földön híres az egyik, a Székelykő, melynek tetején a boldogult Orbán Balázs szerint a székelyeknek hajdan a mongolok betérése ellen épített várak voltak. Nyaktörő uton kapaszkodunk fel a tetejére, hogy gyönyörködjünk az onnan élénk táru gyönyörű kilátásban, a hatalmas, erdős hegyekben, az alattunk el-

terülő kis faluban, meg a toroczko-szt-görgyüi festői váromban. Különösen Toroczko eléggé ismeretes széles e hazában; mindenütt ismerik a híres Székelykőt meg a Leánykő-t, messze híresek a derék magyar toroczko bányászok, meg a híres piros szizmás toroczko menyegyekék. Mindezt a sok látóval, különösen az utóbbi igazi turista érzékekkel megfigyeljük, élvezünk valamit az mitárius harangozásból, amely olyan, mintha félre vernék a harangokat, s meglátogatjuk a temetőt is, hol egy pár tragikomikus sírfeliratot is feljegyzünk. Az egyiken az elhunyt apa keserű orthographiai hibáiban sajnálkozik itt hagyott gyermekén, míg a másikat az vizgatja, hogy a más világon is élvezheti testvérének szeléndus társaságát:

Téved is szeretet (sic)
Ha Testvérem János
Sírjába temetet
A nagy Pozson Város.

Hát szép, szép ez a Toroczko, hanem már nagyon megelégtünk a juhturóját meg a bivalytejét, azért bucsut mondunk neki s megyünk N-Enyeden keresztül, hol a Bethlen-alapította nagy kollegiumot meg a várat megtekintjük, Maros-Ujvár felé, a sóbányákhoz.

Megbámuljuk a kies fekvésű várost, a Teleki-kastélyt, a Maroson épített hidat, aztán a vízvezeték felhúzó gépét, mely a várost ivóvízzel látja el. Ebben a tekintetben Maros-Ujvár is előbbre van, mint Arad, igaz, hogy csak azért, mert a talajvíze a só miatt teljesen ihatatlan. Végül elmegyünk a bányahivatalhoz, hol egészen úgy bánnak el velünk, mint Tordán. Illő megpumpoltatás után itt is felöltöztetnek, azután ráállunk a felhúzó gép kosarára, — aztán egyszerre rémes gyorsasággal süllyedünk a pokol torkába . . . a bányaüregbe. Nagy sósólopos terem ez, villanyos ivilámpákkal nappali fényvel világítva, melynek fenekéről fűlsíketítő kopácsolás hangzik

fel hozzánk: a dolgozó munkások lár-mája. Körüljárjuk a felső magas tornácokon a termet, azután hosszú lépcsőkön leszállunk a fenékre, hol toladók bányászgyerekek fogadnak, nagy lár-mával kizsigálva kristályból készült emléktárgyokat: kis kereszteteket s más ilyen alakokat. Vesszünk tőlük egy-két darabot, aztán felmegyünk az ugynevezett „tánczterem”-be. Gyönyörű sőtöl vajt terem ez fehér falakkal, melyek tükörében a villanyos lámpa fénye úgy ragyog, mint valamely sima tő felszínén a hold képe. Főnn fakarzat a zenészek számára, kik egy-egy bányászszemélyiség alkalmával itt hangversenyt szoktak adni; lenn sőtöl faragott pamlogok, obeliszkek, meg egy remek irosasztal, mely egyetlen darab sőtöl készült. Gyönyörű, elragadó látvány, de azért mégis jól esik a föld alól, a félméletlen, sápadt bányászok közül a napvilágra, a bánya ful-lasztó legkörebe a friss, hegyi levegőre jönnünk. Mégis csak idefenn érzi az ember magát igazán jól, az isten szabad egye alatt, a barátságos, jól eső napugámál . . . Itt még megnézzük a felhúzó gözgépeket, a hatalmas gözmozgatókat; azután folytatjuk a vándorlást, a cigányéletet, ma itt, holnap ott útve tanját. — No de a továbbiakról majd máskor.

P. B.

Az elvesztett paradicsom.

(Franczia regény.)

Az „Aradi Közlöny” számára eredetiből fordította: Grácianna.

IV.

Másnap.

A nap ismét felkelt.
Az éj — ez a végzetes, felejtethetlen karácsony éjszaka — rendkívül hideg volt.
Mánap reggel az ég fehér volt, tele gözökkel, melyeket hideg, csipős szél haj-

keleti hegycsúcsonként és lecsaptak. A levegő lassanként felénk tovább és tovább hült s tegnapelőtt már keleti és éjszakai felhőzések jelezte az idő fordultát s azt a látványos furcsa körülményt, mely az augusztusi prognosztikáim jellemzi, hogy bár az eső délnyugatról jön, a felhők északkelet felől vonulnak fel a zenithre.

S milyen zajjal! Délután 3 órákor zuhogott le a zápor egy negyedóra hosszat, ezt is két rét. No de augusztusi esőnek egyelőre ez is elég volt, s ami fődolog, az esővizet kádák megteltek. Maradt is még egy kis felhő délen és nyugaton rezervában, s meglehet, még ma is kapunk egy keveset, ami bizony cseppet sem ártana.

Tanügy.

A francia kereskedelmi iskolák.*

(II. közlemény.)

— A párisi „École supérieure de Commerce” —

1. Az iskola története.

Az „École pratique” után, mely teljesen elűt a többi francia kereskedelmi iskoláktól, legtermészetesebb sorrendben a párisi „École supérieure de Commerce”-ról kell beszélnem, mint amely keletkezési időrend szerint első kereskedelmi iskolája Franciaországnak.

Eredeti czíme „École spéciale de Commerce” volt, s majd meglátjuk, mostani címét hogyan nyerte.

1820-ban összeállt két párisi kereskedő: Brodard és Legret, s elhatározták, hogy kereskedelmi tudományok elsajátítására végett szakiskolát állítanak fel. Elhatározták az oly irányt, hogy nem törődtek sem az előítéletekkel, sem a közvéleménnyel, s nem riadtak vissza a legnagyobb áldozatoktól sem. Pedig, mint Léautey kifejti: „Akkor még a közvélemény nem ismerte el, sőt fel sem bírta fogni sem hasznos, sem szükséges voltát, de még csak lehetőségét sem olyan oktatásnak, amely eddig egyedül a gyakorlatra volt utalva.”

Az alapítók óriási akadályokkal küzdöttek. Maguk sem tudták, mit fognak tenni oly szakiskolával, amelynek sem közönsége, sem professzora, sem összeállított, rendszerbe foglalt tananyaga nem volt.

Tanítványokat, professzorokat, úgy szólván, kötéllal kellett fogni, sőt az utóbbiakat e fontos szakra előkészíteniük, hogy a megkezdett útról szüggőn, nevetés tárgyává téve ne kelljen visszahírnunk.

Azonkívül roppant akadályul állt előtűl Franciaország akkori politikai helyzete, az egészen más irányú társadalmi és tudományos felleg. A köztársasági és császári nagy háborúkból alig bontakozott ki az ország; a kereskedelmi pálya mindenki előtt megvetett, lenémeti foglalkozás volt. Mindenki ügyvéd, orvos stb. akart lenni, de kereskedőnek a középsztálybeli ifjúság, melyre az új iskola leginkább támaszkodhatott volna, nem tartotta komoly tanulmányra érdemesnek a kereskedelmi ismereteket.

Mind e mellett is a két önfeláldozó alapító nem csüggedett. Minden utat-módot megkísérített, még a reklám-hajhászát is, hogy célhoz jusson. Úgy, hogy két évi kitartó munka és szorgalom

után már az intézet helyzete biztosítva volt.

Összehozták valahogy az akadémia tagjaiból, bankárokból, iparosokból és kereskedőkből egy „Tanácsot”, mely feladta és méltányolta törekvésüket. Ok maguk pedig kidolgozták az új iskola programját; meghatározták mások közreműködésével, hogy mit kelljen tanítani iskolájukban.

Már ekkor 3 évre szabták az iskola tanfolyamát, melyeket „Comptoir”-nak nevezték (Ez az elnevezés ma is megvan) s megállapították, hogy egyik Comptoirból a másikba csak sikeres vizsgálat után járhat a tanuló.

Az „üzleti” (comptoir) rendszerből, melyre ez az iskola eredetileg alapítva volt, csak egyes elnevezések maradtak meg, de lényegesebb változás mégsem történt rajta, amennyiben tanfolyamainak száma ma is 3 évre terjed (a gyengéknek 4) s épp úgy van „igazgató tanácsa”, mint akkor.

Tíz évig működött ez iskola a legnagyobb akadályokkal, melyek közt a politikai nagy események és nehéz anyagi gondok valamennyinél leg súlyosabbak, míg végre 1830-ban a híres júliusi forradalom, legalább úgy látszott, végképp eltemette; mert utána egy ideig szünetelt.

Azonban egyik kiváló helyettes igazgatója (ekkor már 2 volt) a forradalom lecsillapodása után saját felelősségére ismét felújította. Eddigi helyiségeiből áthelyezte a Sully-palotába, hol a régi tanítványok, kik rajongtak érte, nemkülönben a professzorok is felkeresték, csoportosultak körül s új korszakot kezdtek ez iskola életében, mely a teljes kifejlés és megszületéséig korszaka lett.

E merész vállalkozó férfi Blanqui Adolf volt. Merészségét azonban napról-napra szélesítette szakismeretei, tiszta jellemle és minden tőle származó áldozat indokoltá tették. Munkássága, fáradohatlan szorgalma által kivívta, hogy nemcsak iskolájának szerzett széles körben jó hírűvé, hanem előbb megválasztották Bordeaux város a által képviselőnek, 1838-ban pedig a tud. akadémia tagjává lett. Ez időtől kezdve természetesen mindenütt összeköttetéseket szerzett s iskoláját „École Blanqui” (Blanqui iskolája) néven mindenki ismerte, úgy, hogy még a francia „kormány” figyelme is felé fordult.

Nevezetesen az akkori kereskedelmi miniszter, — Cunain-Gridaine — hogy teljes képet nyerjen az iskola működéséről, a vizsgálati elnökségre személyesen jelent meg, még pedig hívás és különös felszólítás nélkül, saját jószántából. Ez olyan diadal volt Blanqui iskolájára nézve, amit addig aligha mert volna remélni maga is. Következésképpen pedig nem maradt az egyszerű megismerésnél, hanem a magas partfőgő, miután teljes meggyőződést szerzett az iskola hasznos működéséről, a szegény tanulók számára bizonyos számú ösztöndíjakat utaltványozott évenként az iskolának.

1830-ban Blanqui ur az iskola címét is megváltoztatta s az addig használt „École spéciale de commerce” szerényebb cím helyett felvette az „École supérieure de Commerce” hangzatosabb címet, mely ma is változatlanul fennáll.

1839-ben már a Sully-palota tisztebb bérleti helyisége elégtelen volt az ismerősnek indult iskola befogadására, így, hogy Blanqui ur kénytelen volt áttelepíteni mostani helyiségébe az Anelot-utczába. Itt azonban újabb akadályok álltak elő, melyekkel a fátáradatlan férfinak küzdenie kellett. A kor követelményeihez képest nagyobb mérvű felszerelésekbe tetemes összeget fektetett be, mely csak a külső fényt volt képes megadni neki; de szélesebb partolást azért alig eredményezett, úgy, hogy Blanqui ur 1854-ben, 24 évi roppant küzdelem után, kimerülve és megtörve, elég fiatalon, 56 éves korában meghalt.

Itt kezdődik ez iskola életében a harmadik időszak, mely már sokkal rövidebb ideig — 15 évig — tartott s a normalis egyformaság korszakának nevezhető.

Blanqui utóda Gervais de Caen lett, ki megvevén, 13 évig vezette és igazgatta az intézetet. Ö tette teljesen internatussá, nem engedvén, hogy a kintlakó (externe) növendékek az egyöntetű figyelmét neheztessék. Ö hozta normalis állapotba az iskolát anyagilag is; sőt minthogy Blanquinak egy leánya maradt egészen árván s neki nem voltak öröksei, végrendeletileg visszahagyománya az intézetet, mint előbbi természetes örököse.

Gervais halála után 1867-ben az igazgatóval ideiglenesen Girard bízott meg, ki az iparvegytan tanára volt az intézetnél. 1865. óta azonban a növendékek száma évről-évre fogyott, úgy, hogy bármily fényes múltat dícserehetett és teljesen vetélytárs nélkül állt is, — ez levén az egyetlen felső kereskedelmi iskola Franciaországban ebben az időben — 1869-ben már hetvenre apadt.

Ekkor azonban a párisi „kereskedelmi kamara”, mely már előzőleg (1863) a Trudaine-utczában az „École commerciale” című elemi tanfolyammal egybekötött „közép kereskedelmi iskolát” alapította: a francia nemzeti kereskedelem dícsőségére e fontos iskolát megmentette a bukástól.

Ugyanis akkori elnöke Denière ur, abból a feltevéssel kiindulva, hogy egy ilyen iskola igen nagy tekintélyt szerezne, s bizonyos vonzerével bírna a kereskedők előtt, ha a kereskedelmi kamara fensőbbje alá juttatná, indítványozta, hogy vegye meg a kereskedelmi kamara.

1869. január 27-én a párisi ker. kamara csakugyan elfogadta elnöke indítványát és felhatalmazta őt, hogy Blanqui leányától vásárolja meg az intézetet.

A vétel megtörtént: 120 ezer frankot fizetett a kereskedelmi kamara az örök tulajdonjogért, s ma már itt az igazgatónak, egy pár hivatalosnak és szolgáknak lakást is tart.

Itt kezdődik ez iskola történetében a negyedik időszak, mely némi változással ma is folytatódik.

Az új tulajdonostestület Schwaeblé-t, a jeles tanárt választotta meg igazgatónak s az ő vezetésére alatt már az első évben 70-ről 72-re növekedett a tanulók száma. De az iskola fejlődését ismét megakasztotta 1870-ben a porosz-francia háború és az egyetemesség félgényes felkelés, úgy, hogy az előadásokat is fel kellett függeszteni.

Megnyitása után pár évvel (1873), hogy most már fokozatosan erősödésnek, a ker. kamara megszüntette a még Gervais által alkotott azon szabályt, hogy a kintlakó (externe) nem vétetnek fel az iskolába. Ettől kezdve elfogadják a kintlakókat is, de csak oly feltétel alatt, ha az intézetben veszik a délutánt (reggel 8 órákor és 11 órákor), mely lehetővé teszi, hogy a növendékek a délutáni előadás végéig az intézetben maradjanak s egyetlen figyelem alatt tartassanak a bentlakókkal.

1880-ban Schwaeblé igazgató meghalt s a ma is élő J. Grelly ur lett utóda, kivel alkalmam volt személyesen is beszélni.

A kezem közt levő adatokból közlöm a hetvenes évek elejétől kezdve a tanulók számát.

A tanulók száma:

1872—73-ban	100
1873—74-ben	105
1874—75-ben	120
1875—76-ban	140
1876—77-ben	140
1877—78-ban	150
1878—79-ben	148
1879—80-ban	135
1880—81-ben	130
1881—82-ben	120
1882—83-ban	115
1883—84-ben	122
1884—85-ben	115
1885—86-ban	110
1886—87-ben	120
1887—88-ban	132
1888—89-ben	140
Összesen	2142

A 80-as évek elején a hanyatlás szembetűnő, mert ekkor nyitotta meg a ker. kamara másik főreálisiskoláját, az „Ecole des Hautes Etudes”-t, melylyel akaratlanul is versenyt támasztott előbbi iskolájának.

Egyébiránt, bármily fényesen van is ez iskola berendezve, határozottan ki kell jelentenem, hogy nem mülja felül a mi kereskedelmi iskoláinkat, sőt nem egy magyar közép kereskedelmi iskola jobban van ellátva nemcsak padokkal és íróasztalakkal stb., hanem a tanításhoz szükséges vegytani és áruismereti szakkal is. Az internatus szobái, a tantermekben látott régi, hogy ne mondjам, szeszestendős, elfárasztott, bepizkoló padok, az iskola bezárása után tapasztalt szenny a régi falusi magyar iskolákra emlékeztettek. Úgy, hogy a mi aradi kereskedelmi akadémia kerény felszerelésével, de vonzó tisztaságával, modern vaspadjaival — dicekvés nélkül mondhatjuk — sokkal jobb benyomást kell hogy tegyen az idegenre, mint a párisi „Ecole supérieure de Commerce” helyiségei.

Nem akarom azt állítani, hogy ott az a kifogásolt állapot folytonos a tantermekben és egyéb helyiségekben, de az a benyomás élenken emlékezetemben maradt s bár nem czélem ez iskola szemléltetésének előzékenysége megsértésével visszatérni, de már csak az összehasonlításból folyólag sem hallgathattam el e megjegyzéseket.

2. Felügyelet és igazgatás.

(Működő személyzet.)

Az intézet a kereskedelmi kamara tulajdona lévén, ez ideig a felügyeletet is az gyakorolta a kելelőből kiküldött „bizottság” (commission) által. E bizottság az intézet igazgatójával együtt, ki annak egyszerű munkatársa is, 8 tagból áll.

Ezen kívül van a „vizsgáló bizottság” (Conseil de perfectionnement), mely a kereskedelmi miniszter elnöke alatt 23 tagból áll, összeválogatva a legelső kitinoségekből: volt államfőrealkóból, akadémiai tagokból, kitűnő kereskedőkből stb. Az igazgató ennek is tagja.

Ez a körülmény mindenesetre nagy fontossággal bír s az oktatás színvonalának emelésénél csak előnyére válik az intézetnek.

Ez idő szerint van ez iskolának 2 orvosa, 1 tanulmányi felügyelője, 1 másod felügyelője (inspecteur, sous-inspecteur), 5 felügyelő tanára (maire surveillant), 29 rendszeres előadó tanára és 7 repetiteur-je. Ez utóbbiak előadása kívül (külön díjazás mellett) előkészítik a tanulókat részint egyes nehezebb tantárgyakra, részint idegen nyelvekre; ezen kívül 8 tanár áll az intézet rendelkezésére, kik genét, táncot, lovaglást, vívást, testgyakorlatot stb. tanítanak.

Még ezeken kívül 16—20 examinateur is működik, kik részint évközben, hetenkint legalább kétszer megvizsgálják a tanulókat, hogy mennyire értették és tanulták meg a feladott leckét s elkészítették-e iskolai dolgozataikat és jegyzeteket? Minthogy az előadó tanárok sem a feladatokon, sem a vizsgálókön nem kérdeznék. Az examinateur-ök működése igen fontos; mert ez által teljesen ki van zárva az a féltetés, hogy a tanár részrehajló, vagy igazságtalan, amely váddal minket gyakran, sőt legtöbbször minden alapok ok nélkül illet az elfogult laikus közönség, mely sem a növendék képességét, sem a vizgató eléggé elzárt tanár működését megítélni nem tudhatja.

En a magam részéről óhajtanám, hogy ezt az intézményt meghonosítsuk, bár előre határozott sikert nem merek remélni tőle s a mi tanártestületünk együttes megállapodását többre bocsálom, mint amely az egész évi sikert vagy sikertelenséget jobban megítélheti annál a vizsgálónál, a ki esetleg a nyilvános vizsgálaton látja először a tanulót s a véletlennek van alávetve mind ő, mind a kérdészett.

S hogy ez az intézmény nem sokkal vagy éppen semmivel sem a több eredményt a tanítás színvonalának emelésénél, ez mutatja, hogy annál az iskolánál 16 év alatt a zárválgátra jelentkező 283 tanuló közül 233 megkapta a diplomát, a mi átlag 19 százalékos bukást mutat; már pedig nálunk átlag rendszeren több bukott van. Nem hagyhatjuk emlelté nélkül azt sem, hogy ott egy vizgáló naponként átlag 20 tanulót vizsgál meg, még pedig teljesen elkülönítve társaitól. Ennyiben hát elég szigorú a vizsgálatok; ezt tagadni nem lehet; de amennyiben az évközi kikérdezésekről beirt jegyek félértékel bírnak a bizonyítvány osztályjegyveiben s a vizgálati jegyek csak a másik felét képezik: a végeredmény mégis enyhébb eljárást mutat, mint nálunk.

Ne feledjük az azonban, hogy a szigorítás szükségét ott is napról-napra égetőbbé válik, épp úgy, mint nálunk.

Visszatérve az iskola működő személyzetéről: azok száma a szolgálkon ki-

vül a bizottságokkal együtt több mint 100. Majd annyi, mint a tanuló. Ezt m csakugyan monstruos szervezetenek kel tartanunk s nem csodálkozhatunk rajta, ha ily tömeggel nehezen mozognak és folytonos dehézzel küzdenek a francia kereskedelmi iskolák.

3. Idő- és óraberosztás általában.

Minthogy az intézet csak bentlakó (internes) és földiás (demi-pensionnaires)* tanulókat fogad el, a napi foglalkozás is az internatusi intézmény szerint van felosztva; és pedig:

reggel 1/6-től 6-ig	felkelés és öltözködés.
6 „ 8 „	tanulás.
8 „ 9 „	első reggeli, pihenés és beszélgetés.
9 „ 10 „	előadás.
10 „ 11 „	előadás.
11 „ 1/2 „	második reggeli, pihenés és beszélgetés.
1/2 „ 2 „	előadás.
2 „ 3 „	pihenés és beszélgetés.
3 „ 4 „	előadás.
4 „ 5 „	előadás.
5 „ 7 „	ebéd, pihenés és beszélgetés.
7 „ 9 „	tanulás.
9—1/10-kor	lefekvés.

A teljes tanfolyam (comptoir) ez intézetben 3 évre terjed; minthogy azonban az előkészítő vagy I. osztály 2 alosztályra (section) van osztva: a második alosztályba a leggyengébb tanulókat teszik, kiket itt készenletem elő az első alosztály tantárgyaira s így ezek nem 3, hanem 4 évi vizgótanulnak, s e szerint a II-dik alosztály előkészítője az I. alosztálytanak, mindkettő pedig előkészítője a két norma osztálynak.

Ez intézkedést csak helyeselemlünk lehet; mert a természeti törvénynek teljesen megfelel, amennyiben a jó és közpszerű tanuló együtt gyorsabban haladhatnak s kevesebb idő alatt elkészíthetnek szaktárgyaira, mint a gyengék. Ugyanezen elv vezérli őket a felsőbb osztályokban is, amennyiben a kélő készültéssel bíró 16 éves ifjakat beveszik a III-dik osztályba is. Ilyenek különösen a lycé-ekből és collége-ekből kilépett „érettség” ifjak, de mások is, ha a felvételi vizsgálaton, mit az intézetbe lépésnél minden tanulóknak le kell tennie, a követelményeknek megfeleltet.

Varga Imre, kereskedelmi akadémiai tanár.

Külföld.

Crispi lemondási híre. Azt a hírt, mely legelőször francia lapokban merült fel, hogy Crispi le fog mondani a külügyminiszeri tárczáról, az angol lapok értesülési is megerősíteni látszanak. A „Times” erre vonatkozólag így szól: Azt a tényt, hogy Crispi állása különféle okok következtében megingott, Bécsben nem tekintik olyannak, mely bármitébe befolyást gyakorolhatna az olasz-osztrák-magyar szövetségre, melynek szilárdasága nem attól függ, hogy Crispi tovább is miniszter marad. Crispi megbízható híve és támasza volt e szövetségnek és emiatt visszalépése az osztrák-magyar monarchiában sajnálkozással találkozik. Azonban az osztrák-magyar-olasz szövetség épp úgy Umberto királynak egyéni ténye volt, mint minisztereié, és ezért semmi ok sincs kételkedni abban, hogy Crispi külügyi politikáját utódja is követni fogja. A szövetség időtartama nemokára letelik, de annak megújítása kétségetelen.

Szerb henczegések. Nem régen folyt le Belgrádban az a tiltakozó gyűlés, mely a szerbekre nézve szerelhesnek nyilvánította a szultán elhatározását a macedóniai bolgar püspököknél kiadott beiktatási okmány ügyében. E gyűlés a Nagy-Szerbia-egyesület kezdeményezésére következettben jött létre s mint Belgrádból írják, az ily tiltakozó gyűlések egész sora fogja követelni egymást. Most azt jelenti, hogy a szerb kormány egyik félhivatalos lapja, az „Odjek”, kvalifikálhatatlanul támadást közöl monarchiánk ellen a fennálló kereskedelmi szerződés tekintetében s azzal vádolja kormányainkat, hogy a saját hasznuk érdekében törtek Szerbia gazdasági viszonyait. Mindkét dolog egyszerű tünet lenne csupán, mely Szerbiában a kormány által előkészített hangulatot árulná el, s ezért alig érdemelne figyelmet, ha ezzel kapcsolatban nem történnék az, hogy a belgrád kormány komolyan fegyverkezik. A dunai hadosztály parancsnokai csak az imént adta ki a rendeletet, mely arra kötelezi a nagy- és kisbirtokosokat, hogy szerezzék be azokat a lovakat és a szükséges számú koscsikat, melyeket háboru esetére elő kell állítani, s kilátásba helyezte azt is, hogy ennek megtörténetéről rövid idő alatt meggyőződést fog magának szerezni s büntetéssel sújtja azokat, kik a parancsnok nem felelnek meg. Pirot körül rohamosan dolgoznak az erődített védműveken s katonai téren egyáltalán lazás tevékenység uralkodik egész Szerbiában. Egy magában véve mindez egyáltalában nem komoly veszedelmet jelent s mindössze Szerbia megférfelhetlenségét és a nagyási hóborítást mutatja; de elárulja egyúttal azt is, hogy hátterben oly tényezők működnek, melyek a Balkán-félszigeten a rend és a fejeleggyeverés megzavarását akarják. Szűz-észe-megférhetlensége és bosszusa tervében első sorban Bulgária és északosztály iránnyul. Eppen emnélfogva a legfontosabb tény volt az, hogy ily körülmények között, midőn Szerbia szakadatlanul vizsgálom a fegyverkezést s a legnagyobb veszélynek van kitéve.

* A földiások is átállandók a kékülöngészire, reggeli 8 óráig.

tott. A kemény hó alatt a járkáló, futkosó családok léptei lehetett hallani. Az egész tájegyet fehér hólepel fődte be. Fernande ágyában aludt teljesen felöltözve.

Mellette André feküdt rózsás arccal, mosolyogva; valószínűleg a karányi ajándékokat látta maga előtt álomban. Fernande izgatóttabb, mint a gyermekek; nehéz alkakkal látzott küzdeni. Kezei a takarón felnyiták s lecsukódtak, és felidült arca a legborzasztóbb látványokra engedett következtetni.

Ajki mozgogtak és szaktagott mondatokat mormogtak, amelyekből könnyen lehetett következtetni az előző est drámai jeleneteire.

Borzalommal lökött el magát a valami megrohant, és arca ekkor az örüléshöz hasonló borzalommal fejezett ki.

Egyszerre szeméi felnyiták. Hanem azonnal ismét lehunyta, mintha a csekély világosság, ami a függönyökön keresztül hatolt a szobába, sértegette volna szeméit.

Fernande ébrén volt, hanem az arczán hirtelen támadt nyugalom után következtetve, úgy látzott, hogy nem emlékezik többé a történetekre. Hanem ez az állapot nem tarthatott sokáig. Szempillái ismét kinyiták és ő felült.

Agyában gondolatai még mindig zavartak voltak.

A gyermek aludt. Maga mellett látta mosolygani álomban.

Most emlékezett csak és megcsókolta a gyermekeket.

A fuoska tovább mosolygott és nem ébredt fel.

Fernande lassan leszállt az ágyról. Most eszébe jutott mindaz, ami tegnap este történt.

— Istenem! — szolt — el vagyok veszve! Vajon csakugyan igaz lehetett minden? Nem vagyok-e martaléka valami borzasztó álomnak? De nem... Hát kétérdéhes-e? Gyermeke halálán! — ő maga magányul előtte! Kétsége-

esése... örülése... könyei... az orvos megérkezése... szigorú, szinte vesztető külsője, gyermeke megvizsgálata... Most meg emlékezett a legcsekélyebb részletekre is. Es emlékezése jött a borzasztó helyzet, amelyben elenyészett asszonyi becsülete és amelyből csak anyai szeretete magaslott ki...

— Igaz-e, istenem, igaz-e?

Igen, igaz volt. Nem kételkedhetett benne.

Választania kellett; a kérélnhetlen és gyalogzás ember választani hagyta! süket maradt könyörgéseire, érzéketlen könyeire.

Ö maga elveszett, hanem azért megmentette gyermeke életét.

Es megemissülte, erőteljén hanyatlott egy székbe; halálos hideg ráta meg egész testét; teste fáradt, lanykadott volt, és mindennek a végét ohajította, csodálkozva, hogy midőn belső élete oly mélyen fel volt duvilla, hogyan nem változott meg semmi körülötte.

Es csakugyan a közellétben mi sem változott meg.

Ugyanazok a butorok, ugyanazok a tárgyak, melyek érzéketlen tanui voltak a borzasztó vetekedésnek. Ismét hozzáfogjon mindennapi teendőihez. A nap mindent megvilágít, ugyanaz a közönyös nap, amely megvilágította boldogságát, örökre elveszített paradicsomát.

Szőrnyűnek találta ezt és igazságtalannak. Szerette volna, ha valami külső szerencsétlenség hozzájárult volna borzasztó lelki feldúltságához. Senki sem sejtén. Ö egyedül tudná... Vége volna. Most senki sem akadályozhatja meg azt, ami történt.

Igy évelődött magában. — Nem, nem, nem, ez lehetetlen, ez lehetetlen! — szolt azután magában, mintha még most sem akarna himni.

Pedig körülötte minden az irtoztató valót bizonygatta: az alvó gyermek, a nedves ruhák, a karacsányi ajándékok, melyeket Villadon küldött.

Fernande nem sirt, erre nem volt képes. Hanem szívét valami úgy összerogtította, hogy megfúladni vélte tőle.

Betakarta Andráét, hogy meg ne hüljön; kinyitotta az ablakot és az erkélyre támaszkodott.

A fagyos levegő jó hatással volt rá nézve.

A távolban egy nagy köpenyegbe burkoló lovas látott. Renandière volt, Fernande megismerte; Renandière, aki valamelyik betegét ment látogatni és aki kétségkívül mosolyogva és gúnyosan haladt el ott, a gyáva, a boldog, a kielégített boszu érzetében.

— Oh, hogy meg fogom magam boszúlni rajtad! — mormogta — és menyire fog egész életem arra törekedni, hogy ezt a boszút megtaláljam! Mert én teljesen akarom; akarom, hogy összezuza a szivedet és életedet, amint hogy te összezuztad az én szívemet és életemet.

Ismét betette az ablakot.

André még mindig aludt. Csak nyolcz óra volt. A nap még nem jött fel egészen az égen.

Fernande letérdelt az ágy elé és úgy tekintett Andréra. Renandière jól mondta: Kétszer adta életét ennek a gyermeknek.

André felébredt és átölelte anyját. Alig nyitotta fel szeméit, mikor a karacsányi ajándékok jutottak eszébe.

— Es az angyal? — szolt — itt volt az angyal?

— Igen, hanem meg kell várnod, hogy Henri is felébredjen.

— Oh! ne várakoztas, kis mama, ne várakoztas; kérlek, ébressz fel Henri-t. Ö nem esett a medenczébe és úgy aludt, mint mások...

— Megyek, drága, mert meg kell tennem az akarótlat.

Fernande belép a Henri szobájába. A vastag függönyök még mindig le vannak eresztve és így a szoba még sötétségbe van borulva. Fernande néhány pillanatig nem lát semmit.

(Folytatása következik.)

VASUTI VONATOK MENETRENDJE.

Aradról-Budapestre.						Aradról-Temesvárra és vissza.						Aradról-Gurahonczra és vissza.														
Állomások		Személy-vonat	Gyorsvonat	Személy-vonat	Vegyes-vonat	Állomások		Vegyes-vonat	Vegyes-vonat	Állomások		Vegyes-vonat	Vegyes-vonat	Állomások		Gyorsv.	Szem. v.	Vegy. v.	Állomások		Gyorsv.	Szem. v.	Vegy. v.			
Arad	indul	12.10 d. u.	7.45 reg.	9.05 este	6.45 reg.	Arad	indul	6.25 reg.	12.10 d. u.	Arad	indul	8.15 d. e.	10.45 este	Gurahoncz	indul	4.21 reg.	11.20 d. u.	11.20 d. u.	Arad	indul	8.15 d. e.	10.45 este	11.20 d. u.			
Kurtics	"	12.37 "	8.10 "	9.36 "	7.25 "	Uj-Arad	"	7.9 "	2.44 "	Temesvár	"	6.37 "	1.29 "	Almás-Alesil	"	4.39 "	2.41 "	2.41 "	Arad	"	4.40 d. u.	6.40 reg.	8.40 reg.	11.25 d. e.		
Csaba	"	1.54 "	9.14 "	11.05 éjjel	8.51 d. e.	Németság	"	7.31 "	1.0 "	Vinga	"	7.4 "	2.24 "	Repszeg	"	5.16 "	4.4 "	4.4 "	Otvones	"	5.05 "	7.02 "	8.40 "	11.21 d. e.		
Szolnok	"	4.47 "	11.51 "	2.25 reg.	1.45 reg.	Vinga	"	7.58 "	1.7 "	Németság	"	7.25 "	2.44 "	Bokszeg-Beel	"	5.46 "	4.54 "	4.54 "	Zimand	"	5.05 "	7.02 "	8.40 "	11.21 d. e.		
Budapest	érkezik	7.45 este	1.55 d. u.	3.50 "	2.45 este	Orczifalva	"	8.14 "	1.54 "	Arad	"	7.59 "	2.16 "	Boros-B.	"	5.08 "	4.24 d. e.	4.24 d. e.	Budapest	érkezik	7.45 este	1.55 d. u.	3.50 "	2.45 este		
Bécs d. v. l.	"	6.05 reg.	7.45 este	1.40 d. u.	1.40 d. u.	Arad	érkezik	9.08 "	2.53 "	Arad	érkezik	8.15 "	3.30 "	Almás-Alesil	"	5.29 "	4.45 "	4.45 "	Budapest	érkezik	8.30 "	10.52 "	12.50 "	11.20 d. u.		
Budapestről-Aradra.						Aradról-Gyulafehérvárra és vissza.						Uj-Szt.-Annáról-Kétegyházára és vissza.														
Állomások		Személy-vonat	Gyorsvonat	Személy-vonat	Vegyes-vonat	Állomások		Gyorsv.	Szem. v.	Vegy. v.	Állomások		Gyorsv.	Szem. v.	Vegy. v.	Állomások		Gyorsv.	Szem. v.	Vegy. v.	Állomások		Gyorsv.	Szem. v.	Vegy. v.	
Bécs d. v. l.	indul	11.11 éjjel	8.00 reg.	3.25 d. u.	—	Arad	indul	6.50 reg.	4.00 d. u.	—	Bécs	indul	8.25 d. e.	9.00 d. e.	10.45 este	Uj-Szt-Anna	indul	8.00 reg.	6.00 este	—	Budapest	indul	9.40 este	8.15 reg.	11.20 d. u.	
Budapest	"	11.18 d. e.	2.00 d. u.	9.40 este	—	Szt-Tamás	"	7.12 "	4.25 "	—	Budapest	"	1.41 d. u.	7.00 este	7.45 reg.	Budapest	érkezik	8.31 "	6.29 "	—	Budapest	érkezik	9.40 este	8.15 reg.	11.20 d. u.	
Csaba	"	2.18 d. u.	6.47 este	3.55 reg.	4.40 reg.	Pécska	"	7.26 "	4.42 "	—	Szeged	"	5.10 "	3.00 reg.	2.31 d. u.	Sikló	"	9.37 "	7.00 "	—	Budapest	érkezik	10.22 "	8.10 "	11.10 "	
Kurtics	"	3.23 "	7.46 "	5.01 "	6.11 "	Battonya	"	7.49 "	5.11 "	—	Szeged	"	5.21 "	3.16 "	2.32 "	Ottlaka	"	9.51 "	7.39 "	—	Budapest	érkezik	10.22 "	8.10 "	11.10 "	
Arad	érkezik	3.50 "	8.10 "	5.27 "	6.45 "	Tómpa	"	7.59 "	5.21 "	—	Szeged	"	5.31 "	3.20 "	2.32 "	Sikló	"	10.7 "	7.55 "	—	Budapest	érkezik	10.22 "	8.10 "	11.10 "	
Aradról-Gyulafehérvárra és vissza.						Mezőhegyesről-Kétegyházára és vissza.						Borosjenőről-Csermőre és vissza.														
Állomások		Személy-vonat	Személy-vonat	Vegy. vonat	Állomások	Személy-vonat	Személy-vonat	Vegy. vonat	Állomások		Személy-vonat	Személy-vonat	Vegy. vonat	Állomások		Vegy. v.	Állomások	Vegy. v.	Állomások		Vegy. v.	Állomások		Vegy. v.	Vegy. v.	
Arad	indul	4.10 d. u.	5.50 reg.	2.20 d. u.	Predézt	indul	9.12 éj.	9.12 éj.	—	Mezőhegyes	indul	8.35 reg.	7.30 este	Budapest	indul	9.40 este	Budapest	indul	9.40 este	8.15 reg.	11.20 d. u.	Arad	indul	8.30 reg.	10.30 reg.	11.10 reg.
Györök	"	4.46 "	6.23 "	3.05 "	Brassó	"	10.32 "	4.00 reg.	—	Kamarasmajor	"	8.44 "	7.41 este	Budapest	"	4.35 reg.	Csermő	indul	4.10 d. u.	8.23 este	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	11.10 reg.	
Paulis	"	5.16 "	6.34 "	3.22 "	Kolozsvár	"	11.02 "	8.30 d. e.	—	Kovácshegy	"	9.15 "	8.06 "	Bánkut	"	4.52 "	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	11.10 reg.	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	
Radna	"	6.16 "	6.52 "	3.39 "	Tócsa	"	11.51 "	12.59 d. u.	—	Bánhegyes	"	9.8 "	8.28 "	M-Bodzás	"	5.04 "	Borosjenő	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	11.10 reg.	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	
Soborsin	"	6.33 "	8.20 d. e.	3.56 "	Gyulafehérv.	"	12.27 "	1.31 "	—	M-Bodzás	"	10.0 "	8.49 "	Bánhegyes	"	5.20 "	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	11.10 reg.	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	
Maros-Illye	"	7.38 est.	9.32 "	4.03 "	Piski	"	1.10 "	3.37 "	—	Bánhegyes	"	10.15 "	9.03 "	Kovácshegy	"	5.6 "	Borosjenő	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	11.10 reg.	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	
Déva	"	8.14 "	10.18 "	4.13 "	Déva	"	1.26 "	3.53 "	—	M-Bodzás	"	10.15 "	9.03 "	Bánhegyes	"	5.6 "	Borosjenő	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	11.10 reg.	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	
Piski	"	8.43 "	10.14 "	4.13 "	Maros-Illye	"	1.41 "	4.43 "	—	Bánhegyes	"	10.15 "	9.03 "	Kovácshegy	"	5.6 "	Borosjenő	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	11.10 reg.	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	
Gyulafehérv. ér.	"	10.14 éj.	12.19 d. u.	4.13 "	Soborsin	"	1.51 "	5.55 "	—	Kovácshegy	"	10.15 "	9.03 "	Kamarasmajor	"	5.8 "	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	11.10 reg.	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	
Tócsa	"	10.44 "	12.19 d. u.	4.13 "	Radna	"	1.58 "	7.31 est.	4.49 "	Bánhegyes	"	10.15 "	9.03 "	Kamarasmajor	"	5.8 "	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	11.10 reg.	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	
Kolozsvár	"	10.44 éj.	12.19 d. u.	4.13 "	Paulis	"	1.58 "	7.50 "	8.06 "	Bánhegyes	"	10.15 "	9.03 "	Kamarasmajor	"	5.8 "	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	11.10 reg.	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	
Brassó	"	10.44 éj.	12.19 d. u.	4.13 "	Györök	"	11.03 "	8.03 "	8.21 "	Bánhegyes	"	10.15 "	9.03 "	Kamarasmajor	"	5.8 "	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	11.10 reg.	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	
Predézt	"	10.44 éj.	12.19 d. u.	4.13 "	Arad	érkezik	11.38 "	8.48 "	7.66 "	Kétegyháza	érkezik	10.35 "	9.20 "	Mezőhegyes	érkezik	6.10 "	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	11.10 reg.	Arad	érkezik	10.30 reg.	11.10 reg.	

Kárpitos kellékek.

Egyedül e szakmában az egész környékben: Teljes ágyberendezések:
 1. sz. 75. 2. sz. 50. 3. sz. 40. 4. sz. 30. 5. sz. 17.50.
máshol csak utánozva.

PAPLAN,
selyem, atlasz, kasmir, ruge, karton.

MADRATZ,
lósör, teveször, tehénször, afrik, tengerifü.

SZONYEGEK,
welwet, tapersztri, manilla, jutte.

Függönyök és garniturok,
plüs, gubelin, ripsz, jutte.

POKRÓCZOK,
angol-flanell, erdélyi, csei, steieri.

Ablak roletták gyáriraktára.
Mennyasszonyi kelengyék kiállítása és szállodák berendezése elvállaltatik.

Ürményi Tóbiás Arad,
föter. 25. sz., Neuman-féle ház.

Gabona zsákok.

9439 | 890. sz. 552-2-2

kozó rajzokat a megrendelés keltől számítandó legfeljebb 4 hét alatt a m. kir. államvasutak igazgatóságának beküldeni tartozik.

A m. kir. államvasutak igazgatósága fenntartja magának azon jogot, hogy a szerszámgépek és készülékeknek előállítását saját közgepi által azon gyárakban ellenőriztesse, a melyekben a gépek előállításnak, továbbá hogy tekintet nélkül az ajánlott árakra a gépek szállításával tetszés szerint bárkit is biztasson meg, hogy az ajánlat tárgyát képező gépeket tetszés szerint vagy egyenként vagy általa megállapítandó csoportokban, vagy egészen biztassa az ajánlattevő egyike vagy másikára, vagy köztük megosztassa. végre pedig, hogy a szállítás átalásától egészen is eltekint-hessen.

Megjegyeztetik, hogy oly ajánlattevőknek ajánlatot, kik az ajánlott gépeket nem maguk gyártják — tekintetbe nem vétetnek.

Bánatpénzfejeében az ajánlott szerszámgépek és készülékek értékének 5 százaléka vagy készpénzben, vagy államletétre alkalmas értékpapirokban melyek értéke a napi árfolyamnak 90 százalékaival, vagy ha ez a névértékkel felül állana, a névérték 90 százalékaival számítatik, az ajánlatok fentjelzett benyújtási határideje előtti napon déli 12 óráig a m. kir. államvasutak bpesti főpénztáránál letennöd.

A készpénzben letett biztosíték után kamat nem fizetetik.

Az előirt feltételektől eltérő ajánlatok továbbá olyanok, melyek nem a kitűzött határidőre érkeztek be, vagy távirati úton tettek, végre pedig olyanok, melyekhez előirt bánatpénz le nem tétel, figyelmebe nem vétetnek. Ugyiszintén figyelmen kívül hagyatnak oly ajánlatok is, melyekben javítások és vakarások fordulnak elő.

Végül megjegyeztetik, hogy a szállított tárgyakért kifizetendő összegek után 1. premille a m. kir. államvasutaknál jennálló külön segélyalappal javára adományképen a főpénztárnál le fog vonatni és visszatartatni.

Ajánlattevők ajánlataikkal a m. kir. államvasutak igazgatóságának elhatározásáig maradnak kötelezettségben.

Az igazgatóság.
(Utánnymom, nem díjazt.)

9439 | 890. sz. 552-2-2

Haszonbérbeadási árverési hirdetmény.

Az aradi kir. jószágigazgatóság részéről ezennel közzé tételik, hogy a kulai kincst. urad. ispánságnál 1890. évi szeptember 3-án d. e. 9 órakor a kuzcurai 944 1192 1600 h. birtoknak, a kulai volt sörház és melléképületeinek egy sörházhoz tartozó 53 | 539 hold földnek; továbbá a palánkai kincst. urad. ispánságnál 1890. évi szeptember 4-én d. e. 9 órakor a tovarisovai 308 1103 | 1600 hold és az ó-palánkai zagrada nevű, 130 | 1503 hold földet további hasznosítása végett szóbeli nyilvános árverés fog tartatni, melyhez a bérelni szándékozó ok hozzáadással hivatatnak meg, hogy az árverési feltételek az illető ispánságoknál megtekinthetők.

Aradon 1890. augusztus 3-án.

M. kir. államjóságigazgatóság.
(Utánnymom nem díjaztatik.)

12814 | 1890. sz. 531-3-3

Pályázat.

Arad sz. kir. város közönsége a területén létesítendő csatornázási terveinek elkészítése iránt pályázatot hirdet.

A pályázati ajánlatok f. évi november hó 26-ikának d. e. 12 óráig nyujtandók be a polgármesteri hivatalhoz. A pályázati feltételek az azokhoz tartozó mellékletekkel együtt a pályázni óhajtoknak a polgármesteri hivatalhoz intézendő megkeresésre megfogának küldetni.

Aradon, 1890. évi július 26-án.

Salacz Gyula,
kir. tanácsos, polgármester.

Hirdetmény.

A szabad fürdőt használni szokott közönség felhivatik, hogy fürdés közben a bekerített területet el ne hagyja, illetve a korlátokon kívül ne menjen; az alkalmazott fürdő felügyelőnek szigorúan engedelmeskedjenek, mivel ellenkező esetben büntetett fognak.

Egyidejűleg elrendelem, hogy a lovak fürdéshez helyül az Atzél-féle szállás és a gyepfértel szembelevő s a szabadfürdő helyektől lejjebb fekvő lejtős partok használhatók csak.

A Walder S. és fia fakeskedés mögött eddig használni szokott ló-fürdős helynek továbbra is e célra leendő használatra betiltatik, mert az említett hely több nyire tutajokkal s hajókkal lévén elfoglalva, ott közéletbiztonsági szempontból, a ló fürdés meg nem engedhető.

A ló usztatás hosszú kötéllel eszközöndő; a ló ülve usztatni tilos. Ha azonban a lovak kézzel szándékoznak megmosatni, az esetre az a kijelölt hely azon részén eszközölhető, hol a Maros folyó vizállása méternél nem magasabb.

Arad, 1890. július hó 8-án.

Sarlot s. k.,
főkapitány.

3773 | 1890. sz. 532-3-3

Hirdetmény.

A kiállítási területen elhelyezett értékes tárgyak védelme érdekében, a teherszállító kocsiakkal való lekedés, mivel a jelölt járművek a következők: nagy port vernek, a megye utcáitól a Petőfi utca elvonulókisköruton, a kiállítás tartamára, vagyis évi október hó 15-ig betiltom.

Miről a teherszállító kocsi tulajdonosok értesitet Arad, 1890. július 25-én.

A főkapitány távollétében
Bárdy István,
alkapitány.

M. kir. államvasutak. 63190 | 1890. sz.

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. államvasutak igazgatósága 23 drb különféle fém- és fa megmunkálására szolgáló szerszámgép és készülék szállítása iránt ezen nelyvános pályázatot hirdet.

Az ajánlattevőre, valamint a szállításra néve érvényes különleges feltételek és a szállítandó szerszámgépek és készülékek részletes leírása f. évi július 26-tól kezdve az ajánlatok benyújtása napjáig naponta a hivatalos órák alatt az igazgatóság műhelyi szakosztályában (Andrássy-ut 75. sz. III. em. 10. ajtószám) betekintheők, illetve kívánatra az ajánlattevőknek eladatnak.

A mellékleteikkel együtt venként 50 krnyi bélyegyel ellátott ajánlatok lepecsételve és „Ajánlat 63190 | 1890. sz.” felirattal ellátva, legkésőbb f. é. augusztus 26-ik napján déli 12 óráig az említett műhelyi szakosztály irodájában Andrássy-ut 75. III. emelet 10. ajtószám alatt benyujtandók. Az ajánlatok mellékletei a következők:

1. Az ajánlattevő által aláirt jegyzéke azok

szerszámgépek és készülékeknek, melyek elkészítésére és szállítására az ajánlattevő vállalkozik.

Az ajánlat valamennyi szükséges szerszámgépek és készülékek, vagy pedig azoknak csak egy részére vonatkozhatik.

Ezen jegyzéknek magában kell foglaltatnia:

- a) az ajánlott szerszámgépeknek és készülékeknek egységeit külön-külön minden egyes tárgyra néve és pedig számokban és betűkben olvashatóban kitéve. Az árak vám- és bérmentve a m. kir. államvasutak budapesti főműhelyébe szállítva teendők ki;
- b) a megrendelés kézhezvételétől számítandó legrovidebb szállítási határidőket, a melyek alatt az ajánlattevő az egyes gépeket és készülékeket beszállítja;
- c) az ajánlott gépeknek és készülékeknek megközelítő súlyát kgban.

2. Az ajánlott szerszámgépeknek és készülékeknek összállítási rajzait, melyekből azok berendezése és szerkezete világosan kitünik. Megjegyeztetik, hogy szállító a megrendelés esetére azokra teljes és pontosan méretezett rajzait azoknak, valamint az alapozásra és a közlő-műtengelyekre erősítendő szíjtárcsák méretére vonatkozóan.

Nyomatott az „Aradi nyomdarság” nyomdájában.

9243 | 890. sz. 552-2-2

Haszonbérbeadási hirdetmény.

Az aradi kir. jószágigazgatóság részéről közzétételik, hogy az aradi jószágigazgatóságnál 1890. évi augusztus hó 28-án d. e. 9 órakor a magyar-pecskai 36 | 752 hold alsó legelőföld, a nagylaki vasárványjog, az aradi 912 négyezredig marosparti rakhely; — a lippai kincstári ispánságnál 1890. augusztus 29-én d. e. 9 órakor a lippai 44 | 590 hold uj-baracska, 13 | 348 hold R-Iváncsa, 680 | 848 hold régi postaföld, 2 | 898 hold Gyungynk, 16 | 15 hold Gylicsai, 4 hold petrisi mézszárszékföldnek; — a valyeméri kincst. ispánságnál 1890. augusztus 30-án d. e. 9 órakor egy lalaszinczi ház hely, 5 | 800 hold berzovai livada domnyáska és a berzovai halasztási jog; — a vajdahunyadi kincst. ispánságnál 1890. szeptember hó 1-én d. e. 9 órakor a 253 négyezredig Runki föld, 1 | 117 h. runki ház hely, két hold hátszegi kapitányi kert, 253 négyezredig kobányi, topliczai kert, 1 | 276 hold hátszegi várda ház hely és kert, továbbá 3 évre leendő haszonbérbeadási iránt nyilvános árverés fog tartatni, melyhez a bérelni szándékozó ok hozzáadással hivatatnak meg, hogy az árverési feltételek az illető ispánságoknál megtekinthetők, végre a dévai kir. adóhivatalnál 1890. szeptember hó 2-án d. e. 9 órakor a kis-muncseli 4 | 520 holdas szántó.

Arad 1890. augusztus hó 3-án.

M. kir. államjóságigazgatóság.
(Utánnymom nem díjaztatik.)